احتمال ۸ برابری وقوع حوادث در بخش معدن

گره خوردن جان و نان در اعماق زمین

مریم وحیدیان

نام معدن با خطر گره خورده است. با اینکه حدود یک درصد از نیروی کار جهانی در بخش معدن مشغول به کار هستند، ۸ درصد از حوادث منجر به مرگ در محیط کار متعلق به این بخش است.

موارد متعددی از مرگ معدنچیان نیز در اثر بیماری‌های شغلی اتفاق می‌افتد؛ مسأله‌ای که تا حد زیادی از دید بازرسان کار مخفی می‌ماند. براساس آمار سازمان بین‌المللی کار، میزان مرگ و میر کارگران بر اثر بیماری‌های شغلی در جهان ۸ برابر بیشتر از حوادث کارگری است. براساس این آمار سالانه ۲ میلیون و ۷۸۰ هزار کارگر در جهان به دلایلی از جمله حوادث ناشی از کار و بیماری شغلی جان خود را از دست می‌دهند که حدود ۳۴۰ هزار مرگ، در حین کار و ناشی از حوادث مرتبط رخ می‌دهد و مابقی به دلیل بیماری‌های شغلی است.

براساس آمار رسمی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در سال ۹۷ حدود ۱۰ هزار حوادث ناشی از کار در ایران برای کارگران تحت پوشش تامین اجتماعی رخ داد که در این ارتباط حدود ۶۷۸ کارگر جان خود را از دست دادند. در این میان بیشترین تلفات انسانی در کارگاه‌های کارگری با ۱۷۹ مورد مربوط به استان تهران است و پس از آن اصفهان با ۵۲ فوتی قرار دارد. بخشی از این تعداد مرگ ناشی از کار مربوط به معادن هستند. به گفته «علی مظفری» دبیر شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کشور، در سطح کشور حدود ۵ هزار و ۴۰۰ معدن فعال با افزون بر ۹۱ هزار کارگر وجود دارد که ۹۰ معدن فعال مربوط به زغال‌سنگ با حدود ۱۰ هزار کارگر است.

کارگران معدن زغال‌سنگ مانند دیگر کارگران معدن، گرچه ثروت زیادی را تولید می‌کنند اما سهم پایینی از آن دارند. در عین حال همیشه با کابوس مرگ و مصدومیت مواجه هستند. عمده حوادث کار مربوط به معادن کوچک هستند، معادن شن و ماسه و زغال‌سنگی که دور از چشمان ناظران، در حال استخراج هستند. کارگران با کمترین تجهیزات ایمنی در معادن کار می‌کنند آن هم برای پولی در حد حداقل دستمزد که گاهی مشمول کسر از حقوق از سوی کارفرما می‌شود. هر کارگر معدن مجبور است، مقدار مشخصی از کار را به کارفرما تحویل دهد و گاهی ساعات کاری بیشتر از استاندارد برای انجام آن طرف می‌کند.

طبق گزارشی که در همایش ایمنی و بهداشت کار و امضای تفاهم‌نامه بین وزارت کار، ایمیدرو و سازمان حفاظت محیط زیست قرائت شد، نام شرکت‌های سامان کاوش طبس و فسفات آسفوردی (معدن بافق) در بین ضعیف‌ترین معادن در حوزه ایمنی و بهداشت کار دیده می‌شود. این گزارش شامل گزارش ممیزی HSE ایمیدرو بوده است.

حفاری، اکتشاف یا بهره‌برداری بدون نظارت

معادن کوچک، اغلب کمیته‌های حفاظت فنی تشکیل نمی‌دهند در حالی که طبق اصل ۹۳ قانون کار وجود آنها در کارگاه الزامی است. طبق ماده ۹۱ قانون کار، کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای موضوع ماده (۸۵) این قانون مکلفند براساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار، وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل فوق‌الذکر را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت کنند. افراد مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل‌های مربوط کارگاه هستند.

«اشرف منصوری» کارشناس ایمنی و بهداشت محیط کار معتقد است که هیچ سازوکاری برای کنترل و نظارت بر معادن کوچک وجود ندارد و پیمانکاران بدون کمترین کنترلی سخت‌ترین شرایط را بر کارگرانشان تحمیل می‌کنند.

وی می‌افزاید: زمانی که سازمان صنعت، معدن و تجارت یا سازمان نظام مهندسی معدن در زمان اکتشافات به آنها مجوز می‌دهد، صرفاً مجوز اکتشاف و بهره‌برداری می‌دهد و در خصوص ضوابط و ایمنی معادن سکوت می‌کند.

این در حالی است که طبق ماده ۱۰۳ ایمنی معادن، دارنده مجوز عملیات معدنی و صنایع معدنی موظف است مفاد آیین‌نامه ایمنی معادن و سایر دستورالعمل‌های مرتبط با ایمنی، بهداشت و ضوابط زیست محیطی را رعایت کند.

به گفته منصوری، الزام قانونی برای ایمنی کارگران شاغل در معادن وجود دارد اما در معادن کوچک که تعداد آنها زیاد هم هست، عمل نمی‌شود و حفاری، اکتشاف یا بهره‌برداری بدون نظارت صورت می‌گیرد.

این کارشناس ایمنی و بهداشت کار معتقد است که باید یک نظام‌نامه درباره نحوه فعالیت‌ها و آسیب‌هایی که وجود دارد، تهیه شود و به معدن‌دار (کارفرما) الزاماتی را تحمیل کند.

در عین حال ماده ۸۹ قانون کار نیز در این محیط‌های کار اجرا نمی‌شود. طبق ماده ۸۹، کارفرمایان مکلفند پیش از بهره‌برداری از ماشین‌ها، دستگاه‌ها، ابزار و لوازمی که آزمایش آنها مطابق آیین‌نامه‌های مصوب شورای عالی کار حفاظت فنی ضروری شناخته شده، آزمایش‌های لازم را توسط آزمایشگاه‌ها و مراکز مورد تایید شورای عالی حفاظت فنی انجام داده و مدارک مربوطه را حفظ و یک نسخه از آنها را برای اطلاع به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال کنند.

> **کارگران معدن زغال‌سنگ مانند دیگر کارگران معدن، گرچه ثروت زیادی را تولید می‌کنند اما سهم پایینی از آن دارند. عمده حوادث کار مربوط به معادن کوچک هستند، معادن شن و ماسه و زغال‌سنگی که دور از چشمان ناظران، در حال استخراج هستند**

شایع‌ترین انواع مرگ در معادن

ریزش دیواره‌ها یکی از شایع‌ترین دلایل مرگ در معادن است. البته جرقه‌های الکتریکی را که موجب ایجاد حریق در معدن می‌شود نیز باید در نظر گرفت که حوادثی با کشته‌های زیاد بر جای می‌گذارد. معدن زمستان یورت آزادشهر گلستان یکی از این معادن است. منصوری می‌گوید: معادن چون ساختار و شکل یکسان و ماندگاری ندارند، مرتباً دستخوش تغییر هستند و این تغییرات باعث می‌شود تا احتمال ریزش در معادن بالا باشد یا به لایه‌های گاز زیرزمینی برخورد کند. این عامل موجب خفگی کارگران می‌شود.

وی تصریح می‌کند: در برخی معادن که سنجش آلاینده‌ها باید در آن انجام بگیرد، کارفرما نسبت به ایمن کردن معدن توجهی نمی‌کند و همین مسأله جان کارگران زیادی را می‌گیرد. منصوری تصریح می‌کند: حادثه در همه کارگاه‌ها و به ویژه معادن زیاد است. علاوه بر حادثه منجر به فوت یا مصدومیت نیز بیماری‌های شغلی برای کارگران معادن بیداد می‌کند. کارگران مرتباً با آلودگی‌های تنفسی مواجه می‌شوند. آنها ساعت‌ها از نور و روشنایی محروم هستند. اینها عواملی است که باعث بیماری‌های ناشی از کار می‌شود.

وی می‌افزاید: خیلی از بیماری‌های اسکلتی و عضلانی برای کارگران معدن اتفاق می‌افتد. خیلی از بازرسان و مسئولان ایمنی در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی فقط به حادثه آنی ناشی از کار اشاره می‌کنند در حالی که بیماری‌های شغلی برای کارگران معادن به مراتب بیشتر و البته ریشه و علت مرگ خاموش کارگران در سال‌های بعد می‌شود.

البته ماده ۹۴ قانون کار این امکان را می‌دهد که در مواردی که یک یا چند نفر از کارگران یا کارکنان امکان وقوع حادثه یا بیماری ناشی از کار را در کارگاه یا واحد مربوطه پیش‌بینی کنند، می‌توانند مراتب را به کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار یا مسئول حفاظت فنی و بهداشت کار اطلاع دهند و این امر نیز باید توسط فرد مطلع شده در دفتری که به همین منظور نگهداری می‌شود، ثبت شود. اما این قانون صرفاً روی کاغذ معنا دارد. در عمل عدم امنیت شغلی کارگران و ترس از اخراج موجب می‌شود تا کارگران هیچ‌گاه حرفی نزنند. خیلی از بازرسان کار وقتی به محیط معادن مراجعه می‌کنند، در حضور نمایندگان کارفرما از کارگران سوال می‌کنند و هیچ‌گاه شرایط واقعی را از زبان کارگران نمی‌شوند. اغلب بازرسی‌ها به این علت بی‌اثر شده است. براساس ماده ۹۸، بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار در حدود وظایف خویش حق دارند بدون اطلاع قبلی در هر موقع از شبانه‌روز به موسسات مشمول ماده (۸۵) این قانون وارد شده و به بازرسی بپردازند و نیز می‌توانند به دفاتر و مدارک مربوطه در موسسه مراجعه و در صورت لزوم از تمام یا قسمتی از آنها رونوشت تحصیل کنند.

لزوم جدی گرفتن معاینات ادواری و پیش از استخدام

یکی از مسائلی که اشرف منصوری در خصوص بیماری‌های ناشی از کار تاکید دارد، معاینات ادواری و قبل از استخدام است. به گفته وی، معاینات ادواری و معاینات قبل از استخدام با توجه به شرایط آسیب‌رسانی که وجود دارد، باید توجه کافی صورت بگیرد. به استناد ماده ۹۲ قانون کار باید این معاینات صورت بگیرد.

منصوری تصریح می‌کند: در خصوص بحث حوادث معدنی باید بخش تحقیقات و پژوهش را تقویت و قسمت مطالعات و پژوهش استان‌ها را با تمرکز بر معادن فعال کرد. با استناد به کتب تحقیقاتی معادن در کشورهای دیگر نباید عمل کنیم بلکه باید تلاش کنیم که همه این مسائل در شرایط عینی معادن کشور خودمان حل و فصل شود. باید آیین نامه‌ها و ضوابطی که وجود دارد، بومی‌سازی شود و با توجه به شرایطی که معادن ایران دارند، همسان‌سازی کنیم.

> **عدم امنیت شغلی کارگران و ترس از اخراج موجب می‌شود تا کارگران سکوت کنند. خیلی از بازرسان کار وقتی به محیط معادن مراجعه می‌کنند، در حضور نمایندگان کارفرما از کارگران سوال می‌کنند و هیچ‌گاه شرایط واقعی را از زبان کارگران نمی‌شوند**

وی می‌افزاید: خیلی از مهندسان معدن و کارگران معادن با توجه به الزامات آموزشی ماده ۹۱ قانون کار و آیین‌نامه آموزش ایمنی کارفرمایان، کارگران و کارآموزان، تاکید و الزام دارد. مقاوله‌نامه‌های سازمان بین‌المللی کار آموزش‌های ضروری را برای افراد اجبار کرده است. اهمیت برگزاری کلاس‌های آموزش جمعی (TBM) برای کارگران معدن زیاد است. کارگر بعد از ۲۰ سال و بعد از بازنشستگی‌اش هم خیلی از مسائل ایمنی مربوط به بازنشستگی‌اش را آموزش ندیده است. این یک فقر بزرگ آموزشی است که در معادن نیز شاهد آن هستیم. اینها از جمله عوامل بالقوه در معادن هستند که از بروز حوادث و بیماری‌های شغلی جلوگیری می‌کند.

به گفته منصوری، ناظران وزارت صنعت، معدن و تجارت نمی‌توانند همه مسائل را پوشش بدهند و تا زمانی که به NGOها و تشکلات صنفی تخصصی بها ندهیم و آنها را وارد عرصه نظارتی نکنیم، خیلی از معضلات در مورد بحث نظارتی، کنترل و استانداردسازی مغفول می‌ماند.

این کارشناس ایمنی و بهداشت کار بیان می‌کند: یکی از دستاوردهای کشورهای توسعه یافته جهان، مربوط به ظرفیت‌های NGOها و تشکل‌های تخصصی در زمینه ایمنی و بهداشت کار است. ما شاهد این هستیم که NGO ها و انجمن‌های تخصصی معادن در کشورهای توسعه یافته و پیشرفته دستگاه‌های نظارتی خیلی قدرتمندی دارند که موارد کارگاهی را رصد می‌کنند و در این کشورها در کاهش حوادث کار و کاهش بیماری‌های شغلی بسیار قدرتمند و مورد توجه هستند.

اخبار کارگری

حداقل عیدی امسال کارگران، ۳ میلیون تومان است

عضو شورای عالی کار با بیان اینکه حداقل عیدی کارگران ۳ میلیون و ۳۲ هزار تومان است، گفت: پرداخت عیدی از بهمن تا اسفند انجام می‌شود.

علی خدایی در گفت‌وگو با خبرگزاری فارس، در مورد زمان پرداخت عیدی کارگران گفت: معمولا عیدی کارگران پایان سال اسفند ماه پرداخت می‌شود اما منعی ندارد که با حقوق بهمن نیز پرداخت شود اما مهلت قانونی برای عیدی همان اسفند ماه است.

وی در مورد میزان عیدی کارگران در سال جاری گفت: میزان عیدی هر سال به نسبت حداقل دستمزد کارگران تعیین می‌شود یعنی دو برابر حقوق پایه به شرط اینکه از سه برابر حداقل مزد تجاوز نکند که امسال حداقل عیدی کارگران دو برابر حداقل دستمزد کارگران یعنی به میزان ۳ میلیون و ۳۲ هزار تومان و حداکثر عیدی ۴ میلیون و ۵۴۸ هزار تومان خواهد بود. عضو شورای عالی کار و نماینده کارگران در مورد میزان حداقل دستمزد کارگران در سال جاری گفت: حداقل دستمزد امسال یک میلیون و ۵۱۶ هزار تومان است.

خدایی در مورد جلسات کمیته مزد کارگران گفت: قرار بود دوشنبه این هفته جلسه کمیته مزد برگزار شود که به خاطر همزمانی با مراسم تشییع پیکر سردار سلیمانی برگزار نشد و به شنبه هفته آینده موکول شد.

وی تاکید کرد: سومین جلسه کمیته مزد کارگران هفته آینده برگزار می‌شود اما هنوز جلسات اصلی شورای عالی کار برای تعیین حداقل دستمزد در سال آینده تشکیل نشده است.

ریزش معدن زغال‌سنگ، جان یک معدنچی را گرفت

در پی حادثه ریزش تونل که حوالی ساعت ۱۱ پیش از ظهر روز پنجشنبه (۱۹ دی ماه) در تونل شماره ۲۰ معدن زغال‌سنگ همکار رخ داد، یک کارگر به نام «مجتبی تقی‌زاده» از اهالی منطقه فیض‌آباد جان خود را از دست داد و ۴ کارگر دیگر زخمی شدند. به گزارش ایلنا، دو نفر از مصدومان این حادثه به بیمارستان راور منتقل شدند و دو نفر دیگر در محل درمان شده‌اند.

سخنگوی هیات رئیسه مجلس:

افزایش ۱۵ درصدی حقوق کافی نیست

سخنگوی هیات رئیسه مجلس گفت: در پرداخت یارانه معیشتی و یارانه نقدی به سرپرستان خانوار نباید ملاک را میزان درآمد فرزندان خانوار قرار داد.

به گزارش خبرگزاری خانه ملت، اسدالله عباسی با اشاره به تصمیم دولت در لایحه بودجه سال ۹۹ برای افزایش ۱۵ درصدی حقوق کارمندان، گفت: با توجه به بالا بودن میزان تورم و مشکلات اقتصادی در کشور، افزایش ۱۵ درصدی حقوق در سال آینده برای کارمندان کم‌درآمد کافی نیست.

وی ادامه داد: به طور حتم افزایش میزان حقوق کارمندان و کارگران باید متناسب با میزان تورم صورت گیرد، زیرا در شرایط کنونی مردم با مشکلات اقتصادی بسیاری مواجه هستند.

عباسی تصریح کرد: در شرایط کنونی ما به دنبال ارائه پیشنهادی هستیم تا افزایش حقوق برای کارمندان با دریافتی زیر ۵ میلیون تومان به صورت پلکانی صعودی باشد و برای کارمندان با دریافتی بالای ۵ میلیون تومان، افزایش حقوق به صورت پلکانی معکوس محاسبه شود. او افزود: در لایحه بودجه سال ۹۹ باید تصمیم درستی اتخاذ شود تا کارمندان کم‌درآمد در سال آینده با مشکلات اقتصادی زیادی روبه‌رو نباشند. این نماینده مجلس با اشاره به عدم پرداخت یارانه معیشتی به برخی از اقشار جامعه به دلیل بالا بودن مجموع درآمدهای خانوار، ادامه داد: به نظر من مکانیزم دولت برای پرداخت و عدم پرداخت یارانه معیشتی باید اصلاح شود زیرا شاخص‌های کنونی ملاک درستی برای حذف افراد نیست. عباسی گفت: در پرداخت یارانه معیشتی و یارانه نقدی به سرپرستان خانوار نباید ملاک را میزان درآمد فرزندان خانوار قرار دارد، زیرا درآمدهای حاصله فرزندان صرفا هزینه خانوار نشده و افراد باید برای تشکیل زندگی و ازدواج نیز پس‌انداز می‌کنند.

خبر

رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی:

سهم دستمزد در هزینه کارفرمایان بسیار پایین است

رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی با بیان اینکه دستمزد سهم اندکی از هزینه‌های کارفرمایان را شامل می‌شود، حمایت دولت از معیشت کارگران به شکل نقدی و غیرنقدی و اختصاص یارانه به بخش‌های تولیدی را خواستار شد.

فتحاله بیات در گفت‌وگو با ایسنا درباره روند تعیین دستمزد کارگران در شورای عالی کار، گفت: امسال گروه کارگری وظیفه خطیر و سنگینی برعهده دارد و توقع ما این است که بخش کارفرمایی و دولت در شورای عالی کار به تقویت حقوق و دستمزد جامعه کارگری کمک کنند تا کارگران قدرت خرید پیدا کنند در غیر این صورت رکود کلی کشور را فرا می‌گیرد.

وی، توسعه صادرات را مستلزم تقویت تولید داخل و بخش‌های حقوق‌بگیر جامعه دانست و گفت: اگر تولید داخلی قدرت خرید پیدا نکند با رکود مواجه می‌شود و به تعطیلی کارخانه‌ها، صنایع و بخش‌های تولیدی داخلی می‌انجامد.

این مقام مسئول کارگری تاکید کرد: در شرایط حاضر باید بیش از گذشته به مبحث مزد کارگران ورود کنیم چرا که با اتفاقاتی که در بحث نوسان نرخ ارز و همچنین افزایش قیمت حامل‌های انرژی در ابتدای سال افتاد و به جهش قیمت‌ها و هزینه‌ها منجر شد، افزایش دستمزد کارگران به شدت کاهش یافت و به چشم نیامد.

بیات با بیان اینکه دستمزد سهم اندکی در هزینه‌های کارفرمایان دارد، گفت: حقوق و دستمزد کارگر برای آن است که بتواند زندگی خود را تامین کند. طبعا تعیین دستمزد کارگران ارتباطی به مشکل کارفرمایان ندارد ولی نمی‌توانیم مشکلات کارفرمایان را نادیده بگیریم و تاثیر افزایش قیمت مواد اولیه روی محصولات تولیدی را نفی کنیم.

وی تصریح کرد: وقتی بنگاه‌ها نتوانند مواد اولیه مورد نیاز را تامین کنند دچار مشکل می‌شوند به همین دلیل هم بخش تولید و هم حقوق و دستمزد نیروی کار باید تقویت شود تا تولید داخلی، کارگر و بنگاه اقتصادی سرپا بماند.

رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی تاکید کرد: دولت باید در بحث معیشت کارگران به شکل نقدی یا غیرنقدی و اختصاص یارانه به بخش‌های تولیدی که به آن وابسته‌اند کمک کند و دستگاه‌ها و صنایع و بانک‌ها هم به کمک بیایند تا هم اشتغال موجود حفظ شود و هم فرصت‌های شغلی جدیدی به وجود آید.

بیات در پایان با بیان اینکه شورای عالی کار برابر قانون باید ماهانه تشکیل جلسه بدهد، اظهار کرد: با وجود آنکه چندین جلسه کمیته دستمزد در شورای عالی کار برگزار شده ولی شرایط موجود به گونه‌ای پیش رفته که معادلات مربوط به تعیین سبد هزینه معیشت را به هم ریخته و جلسات را به عقب انداخته است لذا امیدواریم جلسات کمیته مزد که قرار است گروه کارگری در آن گزارش خود را در خصوص آمار و ارقام سبد معیشت کارگران ارائه کنند، هرچه زودتر تشکیل شود و به نتایج خوبی در این خصوص برسیم.